

3/94

KARENSSI-SANOMAT

Hiljaisuus ja huuto

Kun työttömät ovat hiljaa, sit kummastellaan. Kun työttömät huutavat, sitä paheksutaan. Työttömien mielenosoituksissa syyskuun lopulla hiljaisuus alkoi vaihtua huudoksi. Mitä huudon jälkeen, sitä pohdimme tässä ja tulevissa numeroissamme. Sana on vapaa työttömille itselleen ja kaikille asiasta kiinnostuneille tahoille. Jotakin on tapahtumassa, sillä näin ei voi loputtomiin jatkua.

Help Finland's Unemployed

Finland's unemployment rate is Europe's largest; 19% of those over 25 years of age and 32% of 18-25-year-olds are unemployed and the situation is getting worse.

WOULD YOUR HELP US?
Contributions are most easily sent as money or food packages.

Money gifts: PSP, Bank account no: 800014-70293656

Packages: Finland's Unemployed
% Helsingin työttömät ry
Fredrikinkatu 65,B
00100, Helsinki, Suomi/Finland
Tel: 368-0-658-2134

More information: USA tel: 203-263-0504.

If you prefer a particular locality for your donation, let us know — We'll see that they get it.
Your generosity will guarantee us a Thanksgiving and a Christmas.
Thanks for your gift!

The Finnish American Reporter
Box 549, 1411 Banks Avenue, Superior WI 54880

Dollariapua työttömille?

Uutistoimisto Reuterin välittämien leipäjonojuttujen lisäksi tiedot Suomen massatyöttömyydestä ovat kantautuneet rapakon taakse.

Amerikansuomalaisissa lehdissä julkaistuissa ilmoituksissa tarjotaan mahdollisuutta auttaa Suomen työttömiä raha- tai ruoka-avustuksilla.

Raivaaja-, Amerikan Uutiset- ja Työmies-Eteenpäin -lehdissä julkaistuissa ilmoituksissa kerrotaan Suomen työttömyyden olevan Euroopan suurimpia ja edelleen kasvussa. Lahjatiliksi ja -osoitteeksi ilmoitetaan Helsingin Työttömät ry:n tiedot.

Aika näyttää, tuleeko apua Amerikan maalta. Vai tuleeko sitä yleensä mistään?

Terveyttä kaikille - työttömillekin
s. 16

- Olen miettinyt pitkään, kenelle kuuluu työttömien terveydenhoito, sanoo opettaja Leila Honkala.

Lassi lauloi ihmis-oikeuksista
s. 4-5

Työttömien ihmisoikeuspäivillä puhuttiin mutta myös laulettiin. Trubaduuri Lassi Mettälä loi lauluillaan iloa ja toivoa.

Työllisyyteen vai pankeille?
s. 12-13

Työttömien mielenosoituksissa vaadittiin rahoja oikeisiin kohteisiin. Hämeenlinnan mielenosoituksessa olivat mm. Lea Korttesmaa, ja Seppo Vainio Tampereelta.

Seuraava Karensisanomat ilmestyy helmikuussa. Lämmintä joulua ja valoisampaa uutta vuotta!

Eta-työnhaku vaatii kärsivällisyyttä ja paksua lompakkoa

Tämän vuoden alusta astui voimaan sopimus Euroopan talousalueesta Etasta. Eta on laaja markkina-alue jonka, muodostavat kaksitoista Euroopan unionin jäsenmaata ja kuusi Euroopan vapaakauppaliiton Eftan jäsenmaata.

Eta-sopimus avasi kahdeksantoista maan työmarkkinat Eta-maiden kansalaisille. Jokainen Eta-kansalainen on siis oikeutettu hakemaan töitä mistä tahansa Euroopan talousalueen maasta.

Suomalainen työnhakija voi päätyä Ranskaan, Portugaliin, Islantiin tai vaikkapa Liechtensteiniin. Belgialainen kohtalotoveri voi koetella Kreikassa, Itävallassa, Italiassa tai Norjassa. Eta-kansalaisen työpaikka löytyä myös Espanjasta, Hollannista, Irlannista, Luxemburgista, Isoista-Britanniasta, Saksasta tai Pohjoismaista. Eurooppa odottaa!

Ota yhteys euroneuvojaan

Jos suunnittelet työnhakua Euroopassa, ota yhteys työvoimatoimistoon. Euroopan työnvälitykseen perehtyneitä euroneuvoja löytää jo 15 paikkakunnan työvoimatoimistosta: Helsingistä, Turusta, Tampereelta, Porista. Vaasasta, Jyväskylästä, Lahdesta, Kouvolasta, Lappeenrannasta, Mikkelistä, Kuopiosta, Joensuusta, Kajaanista, Oulusta ja Rovaniemeltä.

Euroneuvoja kertoo yleistietoa Euroopan työmarkkinoista. Hänellä on yhteyshenkilöt muiden maiden työvoimaviranomaisiin.

Ruotsin ja Norjan avoimet työpaikat näkyvät suoraan työvoimatoimistojen ATK-päätteillä, mutta muissa Eta-maissa euroneuvoja on yhdessä työnantajan kanssa valinnut työpaikat, jotka näkyvät suoraan Suomen työvoimatoimistojen Eures-järjestelmässä. Parhaiten kohdemaan työpaikoista saa tietoa paikan päällä työnvälityksestä.

Typillinen Eurooppaan lähtijä on kielitaitoinen nuori.

Euroneuvoja antaa myös tietoa kohdemaan olosuhteista ja kertoo eri alojen työnsaantimahdollisuuksista. Esimerkiksi metsurin ei kannata lähteä Portugaliin työnhakuun. Euroneuvoja auttaa myös sosiaali- ja työttömyysturvaa tai verotusta koskeissa kysymyksissä.

Työttömyyskorvaus matkustaa mukana

Työtön säilyttäen oikeutensa oman maansa työttömyysturvaan hakiesaan töitä toisen Eta-maan alueelta. Edellytyksenä on, että työtön on ehtinyt olla työttömänä työnhakijana työmarkkinoiden käytettävissä neljä viikkoa ennen lähtöään.

Sekä peruspäiväraha että ansiosii-

donnainen päiväraha ovat sellaisia työttömyysetuksia, joiden turvin voi lähteä Eurooppaan työnhakuun. Sen sijaan työmarkkinatuki ei kuulu näihin etuisuuksiin.

Korvaus maksetaan kohdemaan valuutassa sen suuruisena kuin sitä on maksettu kotimaassakin. Eri maissa korvausten maksupäivät ja -välit vaihtelevat, ja niitä voi joutua odottelemaan.

Ihmeellinen lomake E 303

Ennen ulkomaille lähtöä työnhakijan täytyy hankkia asiaankuuluvat paperit. Jos hakija saa peruspäivärahaa, hän voi noutaa Kelasta

Eta-työnhakijan lomakkeen omasta työttömyyskassastaan.

Lomakkeesta E 303 ilmenee maksettavan korvauksen määrä (nettomääräisenä, sillä korvaus on veronalaista tuloa, päivä jolloin hakija lopetti työnhauksen kotimaassaan, korvauksen maksamisen enimmäisaika sekä se, milloin hakijan on ilmoitauduttava kohdemaan työnvälitykseen.

Lomake on todistus oikeudesta työttömyysturvaan, ja sitä on syytä hakea hyvissä ajoin ennen lähtöä. Kun hakija pyytää todistusta, hänen on ilmoitettava tarkka lähtöpäivänsä.

Lisäksi työnhakijan täytyy hankkia Kelasta lomake E 119, jossa todistetaan, että hän kuuluu suomalaisen sairausvakuutuksen piiriin.

Jos suuntana on jokin Pohjoismaa,

mukaan riittää lisäksi pelkkä henkilöllisyystodistus. Muut Eta-maat vaativat passin Suomen kansalaisilta. Muista mahdollisesti vaadittavista papereista kannattaa ottaa selvää jo ennen lähtöä, sillä kansallisia säääköksiä on yhä paljon.

Eurooppaan suuntaavan täytyy ilmoittaa lähdöstään myös työvoimatoimistolle, jotta lomakkeen E 303 saanti on mahdollista. Työvoimatoimisto antaa hakijasta työvoimapolittisen lausunnon Kelalle tai työttömyyskassalle.

Viikko aikaa matkustaa

Kun työnhakija on lopettanut työnhauksen kotimaassaan, hänellä on seitsemän päivää aikaa il-

Unelmatöitä ja fiaskoja

Rakennusalan ammattilainen Heikki Jarkko kyllästyi työttömyyteen ja matkusti Pariisiin Eta-työnhakuun viime helmikuussa.

Heikki Jarkko on nuori ja kielitaitoinen, muttei kuitenkaan tyypillinen Eta-työnhakija. Hän ei jäänyt Ranskaan kuukausiksi odottelemaan töitä, vaan kierteli aktiivisesti alan messuilla, nap-pasi sieltä yritysideoita ja matkusti takaisin Suomeen.

Idea yksityisyrittämisestä syntyi jo kauan sitten. Jarkko kertoo Parisin matka auttoi oikeastaan vain

saamaan kauan suunnitellun projektin päätökseen.

Jarkko on siitä onnellisessa asemassa, että hän onnistui työllistämään itsensä. Tällä hetkellä hän työskentelee Tampereella ja on tyytyväinen uuteen ideaansa.

Jarkko neuvoa muita työnhakijoita selvittämään jo Suomessa kohdemaan euroneuvojen yhteyshenkilöt. Parisin kokoisessa kaupungissa on useita työnvälitystoimistoja, mutta niissä kaikissa ei välttämättä tunneta Eta-työnhauksen pykälää.

Ruotsi ja Englanti suosituimpia

Suomesta on lähtenyt Eta-työnhakuun reilu tuhat työntöntä työnhakijaa. Suomen työmarkkinoille on sen sijaan eksynyt vain noin sata työnhakijaa muista Eta-maista.

Suomalaisten työnhakijoiden suosikkeina ovat Ruotsi, Englanti ja Saksa. Kielitaito asettaa esteitä muille maille, mutta hakijoita on parhailaan käymässä myös Ranskassa, Espanjassa, Irlannissa, Kreikassa, Norjassa, Tanskassa ja Hollannissa. Suomalaisia työnhakijoita on kaiken

kaikkiaan levinnyt jo melkein joka Euroopan kolkkaan.

Kokemukset työnhausta Euroopassa vaihtelevat täydellisen onnistuneista lähes fiaskoihin, kertoo Tampereen työvoimatoimiston euroneuvoja Hannu Ahonen. Joku on löytänyt unelmiensa työpaikan, mutta toinen ei ole saanut edes työttömyyskorvaustaan.

Ahosen mukaan on vaikea yleistää hankalia ja ongelmattomia maita, sillä ääritapauksia löytyy aina. Hän kiittää silti erityisesti Irlantia ja Kreikkaa työnhauksen sujuvuudesta. Hollannissa euroneuvojat on erit-

täin aktiivisia, mutta silti pienillä paikkakunnilla ei aina oikein tiedetä koko Etasta. Samanlaisia ongelmia on esiintynyt Saksassakin.

Ahonen antaa moitteita Espanjalle ja Portugalille korvausten maksuaikatauluista. Usein korvauksia joutuu odottelemaan pitkään. Espanjassa työttömyyskorvaus maksetaan vain kerran kuussa, eikä eräs lyhyemmän aikaa työtä hakenut ollut ehtinyt saada korvausta lainkaan kohdemaahansa. Euroneuvojat opastavatkin ottamaan paksun lompakon mukaan Eta-työnhakureissulle!

moittautua kohdemaan työnvälitykseen. Päivärahan maksaminen kotimaahan lopetetaan niin, että viimeinen maksupäivä on lähtöä edeltävä päivä. Lähtöpäivästä lukien korvaus suoritetaan kohdemaahan.

Kohdemaan työnvälityksessä hakija saa apua työpaikan etsimisessä. Hän pysyy kuitenkin koko työnhaun ajan kotimaansa sosiaaliturvan piirissä. Esimerkiksi koulutuspaikkojen hakemiseen ei tarjota tukea. Työtä voi kysyä suoraan työntantajilta.

Kaikkilla Eta-maiden kansalaisilla on samanlaiset oikeudet hakea työpaikkoja kaikista Eta-miasta. Eta-sopimus sanoo, ettei työnhakijaa saa syrjiä kansalaisuuden perusteella. Työntantajilla on luonnollisesti kuitenkin oikeus vaatia riittävää kielitaitoa ja muita pätevyyskysyjä.

Jos töitä ei löydy

Työttömyyskorvausta maksetaan Suomesta kohdemaahan enintään kolmen kuukauden ajan. Jos töitä ei ole löytynyt tässä ajassa, täytyy hakijan palata kohdemaahansa. Muuten hän menettää työttömyysturvansa.

Ennen paluutaan hakijan työttyä pyytää kohdemaan työnvälityksestä todistus siitä, että korvauksen maksaminen loppuu. Kohdemaan laitos täyttää lomakkeesta E 303 viidennen osan ja antaa sen työnhakijalle. Hakijan täytyy esittää lomake Suomessa sekä työvoimatoimistolle että Kelan paikallistoimistolle, jos hän haluaa uudelleen Suomeen työnhakijaksi.

Jos hakija ei pysty palaamaan kotimaahansa sairauden tai muun yllivomaisen esteen vuoksi, määräraikka voidaan pidentää. Toisaalta taas työttömyyskorvauksen maksaminen voi loppua aikaisemminkin, jos oikeus työttömyysturvaan katkeaa muusta syystä esim. 500 päivän enimmäisajan täyttymisen vuoksi.

Jos kolmen kuukauden määräaika ylittyy, eikä hakija ole palannut lähtömaahansa, Eta-maissa hakija menettää työttömyyskorvauksensa. Suomessa hakija voi saada peruspäivärahaa palattuaan, vaikka hän olisikin viipynyt työhaussa yli kolme kuukautta. Sen sijaan ansiosidonnaista työttömyyskorvausta ei makseta mattimöhäisille ennen kuin he ovat olleet töissä tai työllistämiskoulutuksessa Suomessa vähintään neljä viikkoa.

Ja jos töitä löytyy!

Jos työpaikka löytyy jostain Eta-työntekijälle myönnetään hakemuksesta oleskelulupa.

Oleskeluluvan saamiseksi hakija tarvitsee voimassa olevan passin ja työntantajan vahvistuksen työhönotosta. Erillistä työlupaa ei tarvita.

Jos työsuhde on vakituinen, oleskeluluvan saa viideksi vuodeksi. Hänen perheenjäsenensä ovat myös oikeutettuja oleskelulupaun. ”Perheen” määritelmä kuitenkin vaihtelee jonkin verran eri Eta-maissa. Esimerkiksi katolisissa maissa avovaimoa ei välttämättä lasketa perheenjäseneksi.

Työsuhde siirtää hakijan sosiaaliturvan kohdemaahan. Hänellä on samat oikeudet etuuksiin kuin maan kansalaisilla. Häntä koskevat myös samat työehtosopimukset. Jos työntekijä vakituiseen työpaikkaan, mutta joutukin myöhemmin työttömäksi, hänellä on oikeus samoihin työttömyysturvauihin kuin maan kansalaisilla.

Periaatteessa töitä on mahdollista hakea useammassa eri maassa, kunhan kolmen kuukauden aikaraja ei ylitä. Kerran työhaussa joo ollut ja kotimaahansa palannut ei kuitenkaan voi lähteä uudelleen saman työttömyysjakson aikana. Työttömyysjakso täytyy katkaista välillä vähintään 30 päiväksi.

NANA KIISKINEN

”Rikkaalle Euroopalle työllistämismelvoite”

Terttu Lehtiaho työttömien komissaariksi

Nokialainen insinööri Terttu Lehtiaho on valittu Euroopan Työttömien Verkoston ENU:n (European Network of Unemployed) presidentiksi eli suomalaisittain puheenjohtajaksi.

Hollannin Kerkradessa 18.-22.10. pidetyssä ENU:n kymmenennessä vuosikonferenssissa Terttu Lehtiaho voitti itävaltalaisen vastaehdokkaansa Michael Schrittwieserin äänin 6-4. Järjestön varapresidenttinä jatkaa saksalainen Klaus Grehn.

Lehtiaho on ENU:n historian ensimmäinen naispuolinen puheenjohtaja.

ENU:lla on nyt 15 jäsenmaata, sillä Hollannin konferenssissa uusiksi jäsenmaiksi hyväksyttiin Unkari, Belgia, Kreikka ja Sveitsi. Kokoukseen osallistui lisäksi tarkkailijoita useista Euroopan maista, YK:n alaisesta Kansainvälisestä työjärjestöstä ILO:sta sekä Euroopan Kirkkojen Kontaktiryhmästä ECG:stä ja monista ammattiliitoista.

TVY on ollut ENU:n jäsen vuodesta 1993 ja Terttu Lehtiaho on ollut järjestön hallituksen jäsen. Nyt ENU:n hallitukseen valittiin

myös närpiöläinen Märten Grönholm, joka on TVY:n ruotsinkielisen toiminnan vastaava. TVY:n helsinkiläinen työntekijä Sirkka Rajala on varajäsenenä ENU:n hallituksessa.

Työttömien vaatimukset Maastrich-sopimukseen

ENU:n konferenssin tunnuksena oli ”Eurooppa on rikas - työttömyydessä ja köyhyydessä”. Järjestön mukaan merkki sairaasta ja romahtavasta sosiaalis-taloudellisesta järjestelmästä on maanosan 20 miljoonaa työtöntä ja 50 miljoonaa köyhää. ENU:n mukaan vain rikkaiden tarpeiden huomioiminen johtaa syveneviin ongelmiin eurooppalaisten yhteiskuntien sisällä ja niiden suhteessa kolmanteen maailmaan.

Konferenssi keskittyi kolmeen pääteemaan eli työllistämiseen, vaihtoehtoisen sosiaaliturvan kehittämiseen ja naisten problematiikkaan. ENU on sitä mieltä, että on valtioiden tehtävä taata palkkatyö kaikille työhaluisille, sillä vapaa markkinatalous on kykenemätön ja haluton. Niinpä ENU vaatii työllistämistavoitteen sisällyttämistä EU:n Maastrichin sopimukseen, johon nyt kuuluu vain vastuu vakaasta valuutasta ja alhaisesta inflatiosta.

Lisäksi ENU vaatii eri tukimuotojen uudelleen arviointia sosiaalisesta näkökulmasta, työn luomista nuorille, voittojen kontrollointia ja verottamista sekä näiden varojen käyttämistä työllistämiseen. Kansallisia

Nokialainen Terttu Lehtiaho valittiin Euroopan Työttömien Verkoston ENU:n puheenjohtajaksi.

hallituksilta ja EU:Ita vaaditaan asennemuutosta, jotta köyhien ja työttömien syyllistämisen epäonnistuneesta talouspolitiikasta loppuisi. Työttömien kansallisten ja kansainvälisten järjestöjen tulee voida osallistua työmarkkinoita ja työttömyysturva koskevaan päätöksentekoon; EU:n ja hallitusten myös tunnustaa työttömien organisaatiot ja osallistua niiden toiminnan rahoittamiseen.

Naisten työttömyys EU:ssa 50 prosenttia

Yksi kolmesta ENU:n konferenssin pääteemasta oli naisten työttömyys, joka EU-maissa on 50 prosentin luokkaa. Kamppailu naisten työttömyyttä vastaan edellyttää ENU:n mielestä muutoksia naisten roolissa ja yhteiskunnallisessa asemassa yleensä.

Konferenssi vaatii julkisen keskustelun aloittamista naisten palkattomasta työstä, jotta sen arvo tunnustettaisiin myös taloudellisesti. Se puolestaan edellyttää naiskiintiöiden kunnioittamista, lasten turvattua- [...]

”Suomen työttömät järjestäytyvät laman kourissa!

Suomessa ei ole koettu tällaista työttömyyttä sitten viime sotien jälkeisen ajan. Heinäkuussa työttömiä oli noin 500 000, mikä vastaa 10 prosenttia koko väestöstä ja 18,5 prosenttia työikäisistä. Tämä on kuusi kertaa enemmän kuin vuonna 1990. Tilanteeseen vaikuttaa ilman muuta yleismaailmallinen lama, mutta kaksi kertaa pahemmiksi asiat tekee se, että Suomen kauppa entisen Neuvostoliiton kanssa on romahtanut totaalisesti. Kun se ennen vastasi peräti 25 prosenttia Suomen ulkomaankaupasta, nykyään osuus on vain 4 %!

Kaupassa sovellettiin clearing-järjestelmää, jonka perusteella Suomi vastineeksi oljystä toimitti naapurillean tehtaita, koneita ja kulutustavaroita. Osa teollisuudesta, erityisesti tekstiili- ja kenkäteollisuus perustui lähee yksinomaan tälle kaupalle. Kun tämä tulolähde tyrehtyi, monet yritykset saivat laittaa lapun luukulle: se, mitä oli valmistettu neuvostoliittolaisille, oli tasoltaan keskinkertaisista eikä kelvannut saksalaisille tai italialaisille...

Vuodet 1991, 1992 ja osittain myös 1993 olivat Suomessa kovia aikoja. Helsinkiin syntyi soppajonoja Pelastussarmeijan jakaessa ilmaista ruokaa. 1980-luvun lopun Suomen talouskasvu oli OECD-maiden kär-

jessä ja työttömien yhdistykset olivat lähes kadonneet lukuunottamatta Pohjois-Suomen köyhimpiä seutuja. Mutta vuonna 1991 joukkotyöttömyyden iskiessä suomeen täydellä voimalla työttömien yhdistykset ilmaantuivat uudelleen yhteiskuntaan.

Juuri vuonna 1991 atk-suunnitelija Terttu Lehtiaho joutui työttömäksi. Hän asuu Nokialla, joka on 20 000 asukkaan kaupunki maan lounaisosassa.

Nokialta on lähtöisin myös kaupungin nimeä kantava monikansallinen elektroniikkafirma. 41-vuotias Terttu on ollut vuoden alussa muutaman kuukauden mittaisella korvatulla koulutusjaksoilla, mutta ei ole löytänyt uutta työtä. Hän johtaa paikallisen työttömien yhdistyksen toimintaa.

- Meillä on pieni työttömien keskus, jossa toimin puu- ja metallityöpaja, kirjputtori ja ruokala. Ruokalassa on vapaaehtoinen maksu. Kaupunki on antanut meille tilat ja maksaa sähkön ja puhelimen - mutta näin ei suinkaan ole joka paikassa. Myös kirkko auttaa meitä, yksityisiltä tulee avustuksia, samoin liike-elämä. Monet tahot toimittavat meille silloin tällöin elintarvikkeita.

Isoimmista työttömien keskuksista - joita on parikymmentä ympäri maata, lähimpänä Tampereella - ruokalat toimivat päivittäin (paitsi

sunntaisin) ja valmistavat 300 ateriala päivässä. Työttömille on tarjolla monenlaisia kurseja, joita pitävät alan asiantuntijat, jotka useimmiten itsekin ovat tai ovat olleet työttömiä. Työttömät voivat harrastaa liikuntaa tai ruoanlaittoa. Toimistosta on yhteys avoimien työpaikkojen listoihin.

- Ihmisten aktiivointi on tärkeää, jotteivät he romahda kokonaan ja toisaalta täytyy jatkuvasti olla yhteydessä paikallisiin ja valtakunnan tason viranomaisiin. Presidentti Martti Ahtisaari on vierailut useissa työttömien toimintakeskuksissa ja hän toimittaa niille apua, Terttu Lehtiaho kertoo. Hän toimii nykyään kansainvälisten asioiden sihteerinä Suomen työttömien valtakunnallisessa järjestössä, joka perustettiin virallisesti tammikuussa 1992 ja jonka toimisto sijaitsee Turussa.

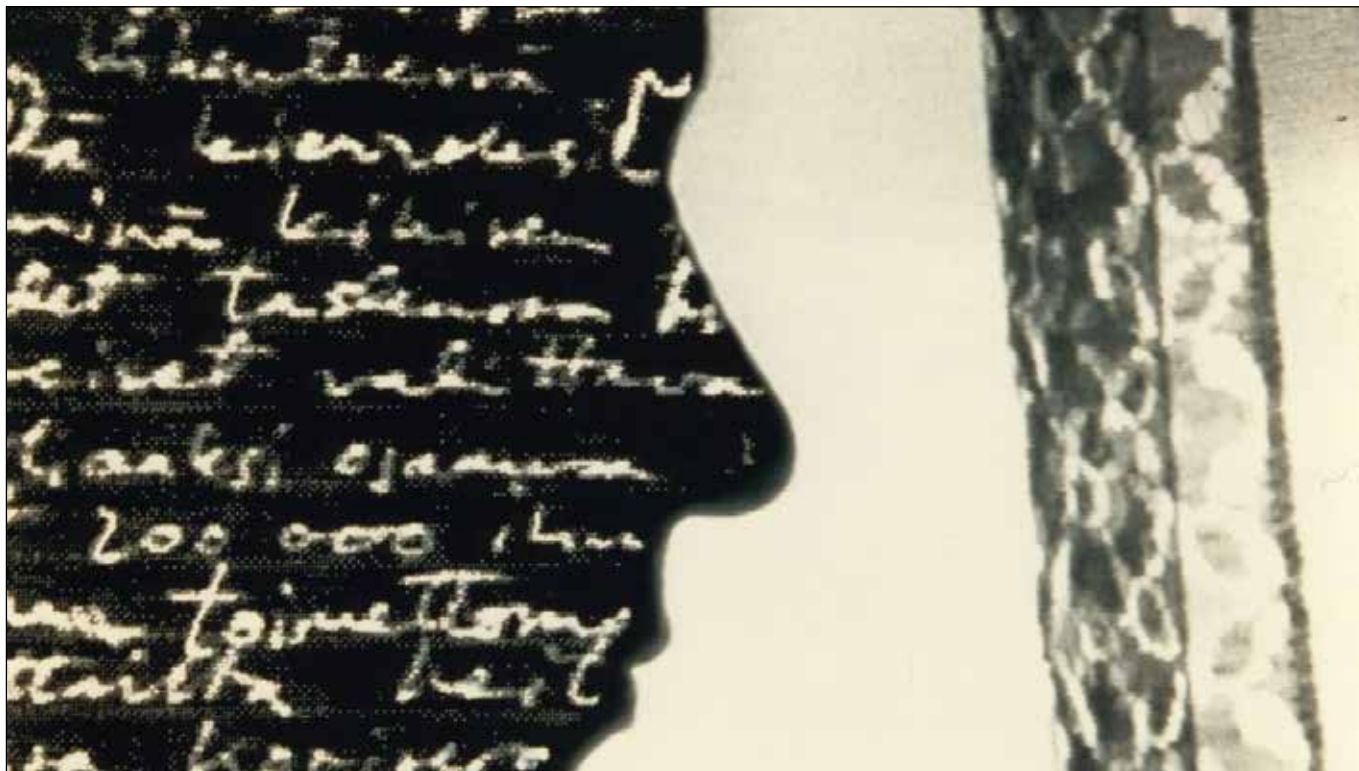
Järjestön kuuluu nykyään 250 paikallishdistystä ja satakunta työttömien toimintakeskusta ja ruokalaa. Niiden

määrä ei suinkaan ole vähenemässä, vaikka työllisyystilanne on viime keväästä hiukkasen parantunutkin.

- Viime marraskuun 4. päivänä järjestimme suuren mielenosoituksen Helsingissä. Siihen osallistui 15 000-20 000 ihmistä. Meitä olisi tietysti voinut olla enemmänkin, mutta toisaalta mielenosoitukseen osallistumisen pelkät matkakustannukset olivat monelle liian. Sen vuoksi aiomme hajauttaa seuraavan mielenosoituksen useisiin eri kaupunkeihin, Terttu Lehtiaho kertoo.

LE MONDEN 28.9.1994
ALAIN DEBOVE, LE MONDE
POHJOIS-EUROOPAN
KIRJEENVAHTAJA
SUOMENNOS
KIRSI KINUNEN

Ensimmäinen suomalainen elokuva työttömyydestä

”Miten on mahdollista, että EN PYSTY ELÄTTÄMÄÄN ITSEÄNI”

Tarvittiin puoli miljoonaa työtöntä ennen kuin valmistui ensimmäinen suomalainen elokuva työttömyydestä. Kun Työttömän pöytäkirjan käsikirjoittaja Riikka Tanner piti päiväkirjaa omasta työttömän arjestaan vuosina 1990-1991, oli maassa 180 000 työtöntä.

Nyt kun Kanerva Cederströmin ohjaama elokuva on valmis, pyrkii Ahtisaaren-Pekkasen uljas työryhmä pudottamaan työttömien määrän 200 000:een. Mikäli talouskasvu jatkuu huikeana ja korot pysyvät alhaalla - EMU:n nimissä - työttömyyden kustannuksella.

”Olen ollut vuoden työttömänä. Jos olisin tiennyt mitä oli tulossa, en ehkä olisi jaksanut. Tai sitten kaikki olisi mennyt toisin? Vaikeinta on ollut kestää täydellistä epävarmuutta.”

Riikka Tanner jäi työttömäksi kasinotalouden romauksen vuosina. Työttömän pöytäkirja näkee maailman työttömyyden yllättävän naisen mielentilojen valossa. Elokuva on matka työttömyyden ytimeen. Se tuo näkyville, mitä tapahtuu, kun vahvasti työkeskeisessä kulttuurissamme elävä ihminen temmataan irti päivittäisistä rutiineista.

Elokuvan keskeinen tapahtumapaikka on helsinkiläinen kaksio, johon ulkoinen maailma vain vaivoin tunkeutuu. Työttömän pöytäkirja on hiljaisen intensiivinen kuvaus kalvavan epävarmuuden tilasta, jossa eristäytyminen vie voimat, yksinäisyys ja toimettomuus alkavat tuntua pakolta. Häpeä ja itsesyytökset valtaavat mielen.

”Miten on mahdollista, että en pysty elättämään itseäni? Olen alkanut potea kyvyttömyytteni ja alan loukkaantua elämälle niin, että en enää välitä.”

Työttömän pöytäkirja on kuvattu Helsingissä tammi-helmikuussa 1994. Päiväkirjan vuodenajat sulautuvat hyisten talvipäivien harmaaseen

kaupunkimaisemaan. Elokuva työttömyydelle inhimilliset kasvat, tuo ulottuville elämän tilastojen takaa. Se on vahvatunnelmainen kuvaus ajastamme, joka on sirpaloitunut elämän ongelmat eri hallintokuntiin ja unohtanut ihmisen.

Elokuvan päähenkilön arki on viranomaispäätösten raamittama ja sitä leimaa jatkuva kyvyttömyyden tunne.

”Tästä on vaikeata puhua, se on niin konkreettista ja silti sitä ei ole. Näissä päivissä on sellainen tuntu, että joku päättää jossain jostakin, mutta silti päätökset eivät kosketa sinua.”

Toivottomuuteen Työttömän pöytäkirja ei kuitenkaan lankea. Elokuva rohkaisee ja auttaa näkemään, ettei työttömyys ole yksilön oma vika. Toivoa on, mutta se itää vain ihmisessä itsessään.

”Selvästi oivallan, että tällä tavoin jatkamalla mikään ei järjesty. On jollakin tapaa keksittävä tyystin oma tapa tienata leipä, löydetävä vain joku rako mihin mennä.”

TYÖTTÖMÄN PÖYTÄKIRJA

Kesto 60 minuuttia, mustavalkoinen

Ohjaus ja leikkaus:

Kanerva Cederström

Käsikirjoitus: Riikka Tanner

Kuvaus: Ilkka Ruuhijärvi

Äänisuunnittelu ja äänitys:

Jari Innaanen/Soundwise Oy

Pääosassa: Lea Vanajas

Esitysten järjestämiseen yms.

littyvät tiedustelut: Tuottaja Ilpo

Murtovaara/Netrum Oy puh. 90-

750 133, tiedottaja Airi Leppänen/

Kommentti Oy puh. 90-701 7023.

[[https://www.finna.fi/Record/](https://www.finna.fi/Record/kavi.elonet_elokuva_158595?si-d=3482963080&lng=fi)

kavi.elonet_elokuva_158595?si-

d=3482963080&lng=fi]

Työttömä pöytäkirja esitetään Tampereella elokuvateatteri Niagarassa Kehräsaareissa maanantaina 5.12. kello 14.00. Esitys on ilmainen ja sen järjestävät Tampereen Seudun Työttömät ry, Pirkanmaan Elokuvakeskus ja Tampereen kaupungin kulttuuritoimisto. Elokuva esitetään myöhemmin mm. Turussa.